

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

**МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

**Циклова комісія професійної та практичної підготовки
відділення «Фармація»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з
навчальної роботи
Наталія БРАГАР

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни **ПЕРША ДОЛІКАРСЬКА ДОПОМОГА ТА
ФАРМАЦЕВТИЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ СТАНАХ.**

Спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»

Освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр»

Термін підготовки 2 роки 10 місяців.

Форма навчання: денна

Кваліфікація: асистент фармацевта

Кількість кредитів 1,5

Загальна кількість годин 45,

з них: лекції 10

практичні 20,

самостійна робота 15.

Залік семестр - 2

Програма складена відповідно до
навчальної програми дисципліни
згідно ОПП «Фармація» 2024 р.

Схвалена на засіданні ЦМК,

Протокол № 1 від 22 серпня 2024

Голова ЦМК:

Запоріжжя - 2024

Перша долікарська допомога та фармацевтична допомога у надзвичайних станах. Робоча навчальна програма з підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація». - Запоріжжя, Медичний фаховий коледж ЗДМФУ, 2024.—15 с.

Укладач: Тетяна ТАРАНОВА – викладач другої кваліфікаційної категорії

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни «Перша долікарська допомога» складено для медичних закладів вищої освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» відповідно до складових ОПП «Фармація» 2024р.

“Перша долікарська допомога” як навчальна дисципліна базується на набутих знаннях з анатомії та фізіології, латинської мов, техніки лабораторних робіт.

Вивчення дисципліни “Перша долікарська допомога” сприяє комплексному формуванню загально-професійних компетенцій, засвоєнню базових знань з фундаментальних наук.

Мета дисципліни — навчити майбутніх фармацевтів швидко орієнтуватись у складних ситуаціях нещасних випадків, правильно визначати вид і характер ушкоджень, захворювань, вибрати спосіб надання першої долікарської допомоги при невідкладних станах та кваліфіковано здійснити її.

Перша долікарська допомога надається медичними працівниками та фармацевтами на місці пригоди, під час транспортування в лікувальних та фармацевтичних закладах до прибуття лікаря.

Від уміння правильно і завчасно надавати першу долікарську допомогу часто залежить здоров'я, а в окремих випадках і життя потерпілого.

Лекції за методикою їх організації передбачають:

- вивчення студентами основних клінічних проявів захворювання, міри профілактики, уявлення надання першої долікарської допомоги при гострих станах;
- уявлення про шок, гострі алергічні, коматозні стани, рани, кровотечі, травми опіки, відмороження;
- поняття про термінальні стани та реанімацію.

Навчальна практика передбачає:

- відпрацювання практичних навичок догляду за хворими та надання першої долікарської допомоги при невідкладних станах;
- вирішення ситуаційних задач та тестових завдань.

Кращому засвоєнню дисципліни сприяють демонстраційні прийоми, використання муляжів, таблиць, схем, малюнків, навчальних кінофільмів.

На вивчення дисципліни згідно з примірним навчальним планом відводиться 45 годин.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- завдання і загальні принципи надання першої долікарської допомоги в разі нещасних випадків і гострих станів; права і обов'язки фармацевтів у цих ситуаціях;
- уявлення про основні клінічні прояви захворювань внутрішніх органів, основні заходи профілактики;

- уявлення про загальний та спеціальний догляд за хворими;
- види пов'язок та правила їх накладання;
- види іммобілізації, способи й види транспортування потерпілих залежно від локалізації і характеру ушкоджень;
- принципи і методи реанімації: показання для її проведення та критерії її ефективності;
- види ран і кровотеч, принципи їх виникнення, ознаки, принципи зупинки кровотеч різними способами, можливі ускладнення; першу долікарську допомогу при опіках та відмороженнях;
- види ушкоджень тканин, кісток, суглобів; клінічні прояви, способи проведення іммобілізації, профілактики травматичного шоку;
- клінічні прояви нещасних випадків, отруєнь, гострих захворювань;
- особливості надання першої долікарської допомоги в практиці фармацевта.

Студенти повинні вміти:

- обробляти рани;
- проводити тимчасову зупинку кровотечі;
- проводити транспортну іммобілізацію кінцівок при переломах та вивихах;
- транспортувати потерпілих та тяжкохворих;
- накладати пов'язки на різні ділянки тіла;
- проводити штучну вентиляцію легень, закритий масаж серця, промивання шлунка;
- надання першої долікарської допомоги в разі знепритомніння, колапсу, шоку, опіків і відморожень, ураження електричним струмом, утоплення, отруєння, укусів тваринами та комахами, перегрівання та переохолодження організму.

Компетенції, які забезпечуються навчальною дисципліною:

- ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 8. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами

санітарно-гігієнічних норм, охорони праці та безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки.

СК 4. Здатність проводити інформаційно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширення захворювань, популяризації здорового способу життя та покращення його якості.

СК 10. Здатність надавати домедичну допомогу.

РН 2. Спілкуватися державною та іноземною мовами у професійній діяльності.

РН 3. Встановлювати ділові комунікації між усіма учасниками професійної діяльності.

РН 6. Здійснювати професійну діяльність з урахуванням її значущості для здоров'я людини та напрямків розвитку фармації.

РН 7. Дотримуватися вимог санітарно-гігієнічного режиму, охорони праці та безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки у професійній діяльності.

РН 9. Пропагувати здоровий спосіб життя з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності, поширювати інформацію щодо профілактики захворювань, небезпеки безвідповідального самолікування.

РН 16. Виконувати основні заходи, направлені на надання домедичної допомоги в різних клінічних ситуаціях, спрямованих на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	План	Загальний обсяг	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Вступ. Етика та деонтологія фармацевтичного працівника. Загальне уявлення про хворобу. Методи обстеження хворих. Загальні принципи надання першої долікарської допомоги	9	2	4	3
2	Невідкладні стани при захворюваннях внутрішніх органів. Гострі алергійні стани. Кома. Шок. Реанімація, принципи та методи	9	2	4	3
3	Перша долікарська допомога при ранах і кровотечах	9	2	4	3
4	Перша долікарська допомога при ушкодженні м'яких тканин, кісток, суглобів	9	2	4	3
5	Перша долікарська допомога при опіках, відмороженнях, нещасних випадках та отруєнні	9	2	4	3
	Усього	45	10	20	15

Міждисциплінарна інтеграція

№	Дисципліна	Знати	Вміти
Попередні (забезпечуючі) дисципліни:			
1.	1.»Анатомія з основами фізіології»	Розташування органів. Фізіологічні процеси в організмі.	Показати та знати органи. Вміти розпізнавати патологію.
	2. «Латинська мова»	Знати медичну термінологію	Вміти застосовувати її на практиці
Наступні (забезпечувані) дисципліни:			
2.	1. «Основи охорони праці та охорони праці в галузі»	Принципи і методи реанімації, основні клінічні прояви захворювань, міри профілактики	Обробляти рани, проводити зупинку кровотеч, транспортну іммобілізацію при переломах, проводити штучну вентиляцію легень, надавати ПДД при опіках, шоку, ураженнях електричним струмом.
	2. «Фармакологія»	ЛЗ, різних фармакологічних груп для проведення долікарської допомоги.	Використовувати ЛЗ під час проведення долікарської допомоги.
	3. «ОЕФ»	Правила зберігання ЛЗ в умовах аптек.	Зберігати ЛЗ в аптеках згідно їх фізико-хімічних властивостей.
Внутрішньопредметна інтеграція:			
	1. «Перша лікарська допомога» :		
	- Деонтологія в фармації	Деонтологічні правила спілкування із потерпілим	Зібрати скарги потерпілого, провести суб'єктивне та об'єктивне обстеження
	- Десмургія	Види м'яких та твердих пов'язок, методику їх накладання	Накладати іммобілізуючі пов'язки на різні ділянки тіла. Проводити перев'язки ран з використанням антисептичних середників. Накладати м'які пов'язки при ранах різної локалізації.
	- Кровотечі	Клініку, діагностику та методи надавання долікарської допомоги при різних типів кровотеч	Діагностувати та зупиняти кровотечі. Проводити тимчасову і остаточну зупинку кровотеч

ЗМІСТ

Тема 1.

Вступ. Етика та деонтологія фармацевтичного працівника. Загальне уявлення про хворобу. Методи обстеження хворих. Загальні принципи надання першої долікарської допомоги

ЛЕКЦІЯ №1

1. Етика та деонтологія фармацевтичного працівника.
2. Визначення хвороби.
3. Методи обстеження хворих. Мета і задачі загального догляду за хворими.
4. Перша долікарська допомога. Види першої долікарської допомоги.
5. Основні принципи надання першої долікарської допомоги.
6. Транспортування потерпілих: види, способи.

Практичне заняття 1п

Дати відповіді на запитання:

1. Методи обстеження хворих.
2. Правила проведення суб'єктивного та об'єктивного обстеження хворих.
3. Загальні принципи надання першої долікарської допомоги.
4. Транспортування потерпілих: види, способи.

Формування професійних вмінь та навичок:

- оцінювати стан потерпілого і хворого;
- прослуховувати серцебиття;
- досліджувати пульс;
- вимірювати артеріальний тиск;
- підраховувати частоту дихання;
- вимірювати температуру тіла;
- транспортувати потерпілого до лікувального закладу;
- надання правильного положення потерпілому при транспортуванні.

Тема 2.

Невідкладні стани при захворюваннях внутрішніх органів. Гострі алергійні стани. Кома. Шок. Реанімація, принципи та методи

ЛЕКЦІЯ № 2

1. Перша долікарська допомога при хворобах системи кровообігу:
 - а) гострої серцево-судинної недостатності;
 - б) гіпертонічному кризі;
 - в) нападі стенокардії, інфаркті міокарда.

2. Невідкладна допомога при нирковій коліці.
3. Невідкладна медична допомога при кропив'янці, набряці Квінке, анафілактичному шоці.
4. Шок. Види, стадії, ознаки.
5. Діабетична і гіпоглікемічна коми. Невідкладна допомога.
6. Поняття про реанімацію, принципи та методи.

Практичне заняття 2п

Дати відповіді на запитання:

1. Невідкладна медична допомога при гіпертонічному кризі, нападі стенокардії, інфаркті міокарда.
2. Клінічні прояви алергії: кропив'янка, гострий набряк Квінке, анафілактичний шок. Надання невідкладної долікарської допомоги.
3. Діабетична та гіпоглікемічна коми, клінічні прояви, надання першої невідкладної допомоги.
4. Шок: основні види, ознаки, перша допомога.
5. Гостра судинна недостатність. Перша долікарська допомога.

Формування професійних вмінь та навичок:

- проведення найпростішої легенево-серцевої реанімації, визначення її ефективності;
- надання долікарської допомоги при гіпертонічному кризі, нападі стенокардії, інфаркті міокарда;
- надання долікарської допомоги при алергічних станах;
- надання долікарської допомоги при діабетичній та гіпоглікемічній комах.

Тема 3.

Перша долікарська допомога при ранах і кровотечах

ЛЕКЦІЯ №3

1. Рани. Види ран.
2. Правила надання першої допомоги при пораненні голови, шлунка, грудної клітки.
3. Кровотеча, види кровотечі. Ознаки артеріальної, венозної, капілярної та паренхіматозної кровотечі.
4. Способи та правила зупинення кровотечі. Правила накладання джгута.
5. Невідкладна допомога під час легеневої та носової кровотечі. Гостре недовкриття.

Практичне заняття 3п

Дати відповіді на запитання:

- 1.Способи тимчасової зупинки кровотеч.
2. Надання долікарської допомоги при носовій кровотечі, кровотечі з вуха, після екстракції (видалення) зуба.
- 3.Перша долікарська допомога при внутрішніх кровотечах.
4. Створення раціонального положення потерпілому з внутрішньою кровотечею та гострому недовокрів'ї для транспортування його до лікувальної установи і профілактики геморагічного шоку.

Формування професійних вмінь та навичок:

- оволодіння всіма засобами тимчасової зупинки кровотечі:
 - підвищене положення кінцівки;
 - пальцьове притискання судини до кістки;
 - максимальне згинання кінцівки в суглобі;
 - накладання давячої пов'язки;
 - накладання кровоспинного джгута, джгута-закрутки;
- перша долікарська допомога при носовій кровотечі, кровотечі з вуха, після екстракції (видалення) зуба, легеневої кровотечі;
- накладання міхура з льодом, охолоджувальних компресів.

Тема 4.

Перша долікарська допомога при ушкодженні м'яких тканин, кісток, суглобів

ЛЕКЦІЯ №4

- 1.Травма і травматизм. Закриті ушкодження м'яких тканин (забій, розрив зв'язок, м'язів) їх основні відмінності. Синдром тривалого роздавлювання тканин.
- 2.Вивихи, переломи кісток. Правила іммобілізації, накладання транспортних шин, іммобілізуючих пов'язок, створення певних положень постраждалих для транспортування до лікувального закладу.
3. Синдром тривалого здавлювання, особливості надання долікарської допомоги на місці пригоди та при транспортуванні до стаціонару.
- 4.Ушкодження хребта, таза, принципи надання долікарської допомоги, транспортування.
- 5.Ушкодження грудної клітки. Клінічні ознаки переломів ребер, поняття про пневмоторакс, особливості надання екстреної долікарської допомоги потерпілим з відкритим пневмотораксом, правила транспортування потерпілих з травмами грудної клітки.

Практичне заняття 4п

Дати відповіді на запитання:

1.Надання першої долікарської допомоги при закритих ушкодженнях м'яких тканин, суглобів та кісток, враховуючи знеболювання, транспортну іммобілізацію за допомогою підручних засобів та транспортних шин.

2.Перша долікарська допомога потерпілим з переломами хребта, таза, проведення транспортної іммобілізації, профілактика ускладнень.

3.Переломи ребер та проведення транспортної іммобілізації потерпілих з відкритим пневмотораксом.

Формування професійних вмінь та навичок:

- засвоєння загальних принципів транспортної іммобілізації;
- виявлення достовірних та відносних ознак перелому, вивиху, закритих ушкоджень м'яких тканин, надання долікарської допомоги;
- накладання шин Крамера, Дітеріхса;
- техніка транспортування потерпілих при черепно-мозкових травмах, ушкодженнях хребта і таза.

Тема 5.

Перша долікарська допомога при опіках, відмороженнях, нещасних випадках та отруєнні.

ЛЕКЦІЯ №5

- 1.Опіки та відмороження, їх класифікація, ступені, клінічні прояви, визначення площі і глибини ураження.
- 2.Принципи надання першої долікарської допомоги при різному ступені ураження, загальному перегріванні (тепловому та сонячному ударах).
- 3.Особливості транспортування і догляд при опіках значної частини тіла.
- 4.Особливості надання першої долікарської допомоги при хімічних опіках шкіри, дихальних шляхів, стравоходу, шлунка, очей. Радіаційні опіки.
- 5.Перша долікарська допомога при електротравмі, ураженні блискавкою, утопленні, повішенні, сторонньому тілі у вусі, носі, оці, гортані, горлі, дихальних шляхах, їх клінічні ознаки.
- 6.Перша долікарська допомога при укусах тварин, хворих на сказ, отруйною змією та комахами.
- 7.Перша долікарська допомога при отруєннях хімікатами, алкоголем, барбітуратами, грибами, при ботулізмі.
- 8.Клінічні ознаки отруєння чадним газом, лікарськими речовинами, профілактика анафілактичного шоку.
- 9.Надання першої долікарської допомоги в разі загрози асфіксії.

Практичне заняття 5п

Дати відповіді на запитання:

1. Надання першої долікарської допомоги у випадку:
 - електротравми;
 - ураження блискавкою;
 - утоплення;
 - повішання;
 - отруєнні чадним газом.
2. Проведення реанімаційних заходів при клінічній смерті, що виникла з різних причин. Організація транспортування потерпілих.

— Формування професійних вмінь та навичок:

- надання першої долікарської допомоги при:
 - електротравмі;
 - ураженні блискавкою;
 - утопленні;
 - повішанні;
 - отруєнні чадним газом;
- проведення непрямого масажу серця та ШВЛ.
- надання першої долікарської допомоги при потраплянні отрути через травний канал:
 - промивання шлунка;
 - постановка очисної клізми;
- видалення стороннього тіла з вуха, носа, ока.

САМОСТІЙНА РОБОТА

(перелік питань, які виносяться на самостійне вивчення)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Нещасний випадок	3
2	Термінальні стани	3
3	Зовнішні кровотечі	3
4	Внутрішні кровотечі	3
5	Забої, ознаки, допомога	3
	Усього	15

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Визначення ознак клінічної та біологічної смерті.
2. Способи транспортування потерпілого до лікувального закладу.
3. Надання правильного положення потерпілому при транспортуванні.
4. Техніка накладання м'яких пов'язок на різні ділянки тіла:
 - голову;
 - грудну клітку;
 - верхні та нижні кінцівки.
5. Проведення найпростішої легенево-серцевої реанімації, визначення її ефективності.
6. Зупинка капілярної, венозної, артеріальної кровотечі шляхом:
 - накладання асептичної давлючої пов'язки;
 - максимального згинання або розгинання кінцівки в суглобі;
 - пальцевого притискання судин до кістки;
 - накладання кровоспинного джгута (джгута-закрутки).
7. Проведення транспортної іммобілізації стандартними та імпровізованими шинами (драбинчастими, фанерними, сітчастими та шиною Дітеріхса).
8. Надання допомоги при різних ступенях опіків, загальному перегріванні та переохолодженні.
9. Накладання оклюзійної пов'язки при відкритому пневмотораксі.
10. Промивання шлунка та постановка очисної клізми.
11. Видалення стороннього тіла з:
 - вуха;
 - носа;
 - ока;
 - гортані;
 - дихальних шляхів.
12. Надання допомоги при нещасних випадках:
 - повішенні;
 - утопленні;
 - ураженні електричним струмом, блискавкою;
 - укусах твариною, хворою на сказ, комахами.
13. Надання допомоги при гострій судинній недостатності:
 - непритомності;
 - колапсі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Поняття «перша долікарська допомога», нещасний випадок. Значення наданої першої долікарської допомоги для збереження життя потерпілого і подальшого успішного лікування.
2. Ознаки життя, смерті. Термінальні стани.
3. Найпростіші способи легенево-серцевої реанімації, демонстрація, умови для успішного проведення, техніка ШВЛ та непрямого масажу серця. Критерії ефективності.
4. Профілактика шоку (травматичного, опікового).
5. Десмургія. Уявлення про перев'язувальний матеріал, пов'язки, перев'язки; доступні способи його знезараження. Правила накладання пов'язок.
6. Рани: класифікація, ознаки, ускладнення. Уявлення про туалет рани (асептичні речовини, які застосовуються при цьому).
7. Кровотечі зовнішні: ознаки, способи зупинки капілярних, венозних, артеріальних кровотеч.
8. Кровотечі внутрішні: ознаки шлунково-кишкових кровотеч, кровотеч у черевну та плевральну порожнини, а також легеневої кровотечі. Гостре недовокрів'я. Допомога при них.
9. Забої: ознаки, допомога.
10. Розтягнення, розриви сухожилків, м'язів: ознаки, допомога.
11. Вивихи: ознаки, допомога.
12. Переломи кінцівок: відкриті та закриті. Особливості допомоги.
13. Переломи хребта: визначення уражень спинного мозку. Допомога.
14. Допомога при переломі ключиці, ребер. Допомога при відкритому пневмотораксі.
15. Допомога при ушкодженні кісток таза та черепа. Допомога при струсі головного мозку.
16. Ступені опіків, ознаки. Визначення площі опіку. Ознаки загального перегрівання організму і теплового удару. Сонячний удар. Допомога при ньому.
17. Ступені відморожень, ознаки. Ознаки загального замерзання. Допомога при відмороженнях і замерзанні.
18. Ознаки хімічних опіків шкіри, стравоходу, шлунка. Допомога при них.
19. Ознаки отруєнь. Допомога при них. Визначення причини отруєння.
20. Ознаки уражень блискавкою, електричним струмом, повішання, задушення, укусу твариною, хворою на сказ, отруйними комахами, зміями. Допомога при них.
21. Гостра судинна недостатність: ознаки непритомності, колапсу. Допомога при них.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Перша екстрена і тактична медична допомога на догоспітальному етапі: навчальний посібник В.С. Тарасюк, 4-те ,ВСВ Медицина, 2021, 504 с.

Додаткова

1. Домедична допомога: Навчально-методичний посібник для мед. ВНЗ І—ІІІ р.а. Схвалено МОЗ / Козлова О.Ф. — К.: Медицина, 2017. — 49 с.
2. Касевич Н.М.; За ред. В.І. Литвиненка. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: Підручник для мед. ВНЗ І—ІІІ р.а. — 7-ме вид., випр. Затверджено МОЗ. — К.: Медицина, 2017 — 424 с.